

SZÜLŐFALUJA ŐRZI AZ EMLÉKÉT: MÁRTON ÁRON

Péter Beáta

Isten szolgája, Márton Áron 1896. augusztus 28-án született Csíkszentdomokoson, a Gyulafehérvári (Erdélyi) Római Katolikus Egyházmegye püspöke volt 1939-től 1980-ig. Szülőfalujában a püspök iránti tisztelet jeléül múzeumot hoztak létre 2010-ben, halálának harmincadik évfordulóján.

A Márton Áron Múzeum a csíkszentdomokosi katolikus templom mellett található, az egykori egyházi iskola épületében. A három teremben a püspök életútját, munkásságát mutatják be a huszadik századi Erdély változó történelmének (ellen)fényében. A kiállítás huszadik századi időutazásra, elmélkedésre és kérdésselvetésre invitálja a látogatót, körüljárva Márton Áron életének „titkát”: miként válhatott egy egyszerű parasztfiú korának éleslátású, nyitott szívű és csalhatatlan igazságérzetű szellemi, lelki vezetőjévé, sokak számára egyedüli tájékozódási ponttá a homály évtizedeiben – olvasható a múzeum honlapján.

Lázár Csilla, a múzeum vezetője

Lázár Csilla, a múzeum megálmodója és vezetője kalauzolt végig a kiállításon, és egyben elmondta, fiatalként ő sem volt tisztában a Márton Áron által képviselt életszemlélet mibenlétével, fontosságával:

– Középkorom óta olvasgattam Márton Áronról, de az megint más volt, mint amikor módszeresen kezdtem olvasni később az életrajzokat, és főleg az életrajzok függelékeként kiadott szövegeket. Mai napig számomra az hat a legerősebben, amit a püspök írt, és nem, amit róla írtak. Amikor elkezdtem olvasni az életéről, felöltött bennem, hogy ahogyan én nem tudtam sokat a munkásságáról, ugyanúgy sok ember számára szintén ismeretlen a műve. A fiataloknak egy panel, egy kiüresedett név. Az idősök még találkoztak vele, nekik egész más a viszonyulásuk. Itt, Domokoson is megvolt az ő tisztelete, a plébániatemplom, a köztéri szobrok, az iskola az ő nevét viseli stb., de szerettem volna, hogy legyen

egy olyan hely, ahová ha valaki eljön, meg tudja érteni valamennyire, hogy miért volt ő nagyon fontos. Voltak ugyan pragmatikus kétkedők, hogy ezt vajon hogyan lehet majd fenntartani, de nagyon sokan mellém álltak, kezdve a helyi közbirtokosságtól (amely az első finanszírozásokat adta) a plébánián át (az épület egyházi ingatlan) az önkormányzatig (amely az akkori felújításokba besegített). Jelentős segítség volt a magyar kormány támogatása, amellyel el lehetett indítani a múzeumot.

A kiállítás elején a XX. század eleji Csíkszentdomokos hangulatát idézik meg korabeli fotók által, köztük néhány Márton Áron családjáról készült. Itt kap helyet egy makett a Márton-portáról, valamint a plakátokon a gyerekkorához, szülőfalujához kapcsolódó visszaemlékezéseit olvashatjuk.

Az első terem a gyermek- és fiatalkori éveket, Márton Áron tanulóéveit mutatja be, azt, hogy miként formálódik a váratlanul lesújtó háború és impériumváltás okozta új történelmi helyzetben a fiatal pap egyénisége, és miféle élethelyzetek készítik fel a püspöki feladatokra, melyekkel mindössze negyvenhárom évesen kell megbirkóznia. A második terem a szocializmus időszakát, míg a pincében lévő a börtönévek borzalmait idézi.

Annyi anyag került, hogy muszáj volt felújítani

A 2012 óta minden évben megszervezett Márton Áron-konferenciának köszönhetően, valamint a püspök boldoggá avatási folyamata kapcsán a kutatók és gyűjtők jóvoltából sok új információ és képanyag került napvilágra a főpapról, ezért a kiállítást 2018-ban teljesen felújították, átalakították.

Ekkor került be a gyűjteménybe az a négyperces kisfilm, amely Márton Áron püspökről készült 1972-ben. Ennek a története, ahogy a székely mondaná, nem semmi:

– Évekig azt mondtuk, hogy Márton Áron püspök a film évszázadát élte végig, de még sincs róla

A Márton Áron Múzeum állandó nyitvatartással működik

mozgókép. Aztán felbukkantak töredékek, egy amatőr felvétel egy borszéki bérmálásról, aztán Zágonyi Balázs filmjében egy rövid snitt a püspökszentelésről. 2018-ban került elő ez a film, amelyet egy málnási születésű fiatalember, Zsigmond Zsolt készített a málnásfürdői kápolnamegáldásról és a mikóújfalusi vizitációról – mesélte a múzeum vezetője.

Megtekintettük az iskoláiról szóló fotókat és szövegrészleteket, az első világháborús képeket és különböző tárgyakat. Egy asztalon Márton Áron Erika márkájú írógépe van kiállítva, előtte egy interaktív tábla, amelyen egy Szörényvárból írt, Majláth Gusztáv Károly püspöknek címzett levele olvasható. A szöveget Bogdán Zsolt színész tolmácsolásában meg is lehet hallgatni. Egy interaktív térképen azt lehet végigkövetni, hogy hol teljesített papi szolgálatot, vele szemben a kolozsvári éveket idézik meg, öntött kerítésdarabokkal és korabeli fotókkal. Látható itt egy felvétel Dsida Jenő esküvőjéről is, amelyen Márton Áron volt az esketőpap.

Püspöki ereklyék

Tovább haladva a püspökszenteléssel kapcsolatos anyagokat ismerhetjük meg, megnézhetjük a kiállított püspöki ornátust, majd a második világháború időszakát megidéző részek következnek. Itt állítottak ki egy valós nagyságú képet is a püspökről, amely előtt fotózhatunk (szelfizhetünk) is.

A második terembe szintén a felújításkor került bele az a szekrény, amelynek ajtajait nyitogatva a püspökhöz kapcsolódó tárgyakat, és ezeken keresztül történeteket ismerhetünk meg.

– Eredetileg nagyon kevés tárgyunk volt, mert a végrendeletében ő kérte, hogy a személyes tárgyait a papok és a papnövédek között osszák szét. Ezekből a

tárgyakból érkeztek be hozzánk, például a cipője vagy egy gyertyatartó, amelyik a ravatalnál a lábánál volt, ezt egy temesvári pap bácsi hozta nekünk. A karóráját Zetelakáról kaptuk. Próbáltunk itt mikrotörténeteket összeállítani, például a Kányádival vagy a Domokos Pál Péterrel való barátságát, a Tamási Áronnal vagy a szociális testvérekkel kapcsolatos történetet.

A kiállítás egyik részén a Securitate Irattárát Tanulmányozó Országos Tanács (CNSAS) levéltárában található megfigyelési anyag, illetve az ebből készült,

részben digitális, részben nyomtatott dokumentumok tekinthetők meg, Vatikánból küldött, a püspökhöz soha meg nem érkezett levél, besúgói jelentések, lehallgatási jegyzőkönyvek.

A börtönéveket idéző pincében interaktív elemként egy dobozt helyeztek el, amelyen egy apró lyukon lehet bekukucskálni, mintha egy börtöncellába néznénk be: Márton Áron letartóztatásakor készített képet tettek ide.

– A kiállításba még bekerült a koporsófedője. 2016-ban vették ki a kriptából a koporsót, akkor készítettek egy kőszarkofágot, és ezt nem tették vissza. Ez alatt a koporsófedél alatt nyugodott 36 évig a püspök, és ezt megkaptuk ajándékba – mondta el a tárlatvezetés végén Lázár Csilla.

A Márton Áron Múzeumot a Márton Áron Egyesület Csíkszentdomokosért, Csíkszentdomokos Önkormányzata és a csíkszentdomokosi Római Katolikus Plébánia közösen hozta létre nagylelkű támogatók és készséges közreműködők segítségével.

ott voltunk

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN SZÉKELYUDVARHELYEN

A „legnagyobb magyarként” emlegetett államférfi születésének 230. évfordulóján, Székelyudvarhelyen az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége részéről Komoróczy György, valamint az Erdély Magyar Irodalmáért Alapítvány részéről Bálint Tamás koszorúzták meg szobrát.

Széchenyi István irodalmi, gazdasági, politikai munkásságán kívül jelentősek a magyar nyelv fejlesztésére, kiművelésére tett lépései. 1830-ban megjelent, *Hitel* című könyvében így vall a nemzet és a nyelv elválaszthatatlanságáról: „Az egészséges nemzetiségnek pedig egy fő kísérője a nemzeti nyelv, mert míg az fennmarad, a nemzet él, de ha az egyszer elnémul, akkor gyászfüzrt terem a hon, mely a voltakéért szomorúan eregeti földre csüggedt lombjait.”

